

Az információs társadalom nyelvhasználata

A kommunikációs technológiák az emberiség történelme során több alkalommal **forradalmi mértékben** változtak és alakultak. Jelentősen átalakította kultúránkat az **írás kialakulása, a könyvnyomtatás felfedezése** és a XX. század elejének kommunikációs termékei (**rádió, televízió**). Jelen korunkban szintén egy információs forradalomnak vagyunk a részesei, mely jelentősen átformálja kultúránkat, gondolkodásunkat és természetesen a nyelvhasználatunkat is.

Jelenleg **az internet** az információs forradalom alapja. Kifejlődéséhez a digitális technológiák, a számítástechnika, a műholdas és kábeles hálózatok fejlődése volt szükséges. A kommunikációs lánc mindeddig egyoldalú volt: egyvalaki üzenete jutott el egy központon (újság, rádió, tévé) a vevők tömegeihez. Az internet megnyitotta az utat a közvetlen visszajelzés, a **kétoldalú (tömeg)kommunikáció** felé. Mindezt egyből **globális keretek** között tette: a *kommunikáció nem térhez kötött*. A központi „üzenetelosztó” kiiktatódott: az interneten létrejöhetett az egyének és közösségek „másodlagos szóbelisége”, a fórumok, virtuális agorák. Tömegesen elterjed az emberi gondolkodás menetét jobban követni képes nemlineáris, asszociás ugrások követésére alkalmas technológia (hipertext és szabad szavas keresés).

Információs társadalomról beszélünk, mert az információ- technológiának központi szerepe van a termelésben, a gazdaságban és általában a társadalomban.

Az újonnan kialakult kommunikációs formák jelentős hatást gyakorolnak a világ nyelveire, köztük természetesen a magyar nyelvre is. A változást és az alakulást mindennap érzékelhetjük, saját bőrünkön tapasztalhatjuk, következményeit azonban ma még nehezen tudjuk megítélni, mert a folyamatok még nem zárultak le, sőt egyre dinamikusabbak.

A változások legfontosabb elemei:

Az írásbeliség elveszti domináns (uralkodó) szerepét, helyette létrejön egy természetesebb állapot: a beszélt nyelvhez közelít írásbeli nyelvhasználat.

Pozitív hatások:

- Gyors kapcsolatlétesítés (pl. SMS-ben, e-mailben).
- Elvben mindenki hozzáférhet a médiumhoz és publikálhat, így egyre nehezebb lesz bárkinek valótlanságokat állítani, mert mindenki, aki ismeri az igazságot, nyilvánosan bizonyíthatja a tényeket.
- A közvetlenebb nyelvhasználat eredményezheti társas kapcsolatok megerősödését.
- Személyre szóló, időkorláttól független, nyelvileg, kulturálisan sokrétű, interaktív (tudatos, cselekvésre ösztönző) médiafogyasztás.
- Nem kell a hagyományos írásbeliségben megszokott módon precízen fogalmazni, hétköznapiabb nyelven, szabadon kifejezhetjük magunkat.
- Közvetlenebbül kifejezhetjük érzelmeinket.

Negatív hatások:

- Egy olyan infrastruktúra az alapja, amely a szegény régiókban és a harmadik világban még hiányzik.
- Visszaszorul az olvasás és a beszéd, a könyvek szerepét átveszi az internet.
- A szabályozott nyelvhasználat helyett eluralkodik a szleng, az argó.
- Romlik a helyesírás, mert a hosszú levelek helyét átveszik az e-mailek, az SMS-ek és a csevegő programok, ezek esetében az egyszerűsége törekednek az emberek, a helyesírás rovására megy a rövideg
- A rövidített fogalmazás miatt a szövegértési képesség csökken.
- A magyar nyelvbe idegen szavak vegyülnek, melyeket főleg az angolból vettünk át (pl. *köszönöm – thanks, sőt: 10x, Jó éjt – jó8!!*, *noname, bestof, gohome, user, happy, VIP ...*)
- A rövideg miatt nyelvtanilag helytelen kifejezéseket használunk írásban (*milyen=mien, moziban voltunk=moziba voltunk, hétvége=7vége, igen=ja, jóéjt=jó8, olyan=ojan*)
- A magánhangzók írásban lerövidülnek. (*épít=épit, vízi= vizi*)
- A kevés írás miatt romlik az íráskép.
- A határozatlan névelőket is számmal írjuk. (*Vettem 1 kabátot.*)
- Ikes igék rossz ragozása, mert ices igéket tárgyasan ragozunk, de gyakori nyelvi hiba alanyi ragozást használni (*eszem helyett eszek, gondolkodom helyett gondolkodok*)

A mobiltelefon

A mobiltelefonnak a nyelvhasználatra gyakorolt hatása:

- a vezetékes telefon használata megkövetel bizonyos udvariassági formát: pl. a bemutatkozás
- a mobiltelefonnál a bemutatkozás elmarad, mert kiírja a hívó nevét vagy akár a csengőhang alapján is lehet azonosítani a hívót (Gyakori kommunikáció-kezdő forma: „Mondjad!” „Hallgatlak.”)
- nincs árnyalt fogalmazás, csak türelmetlen kérdések, utasítások. A beszédmodor gyakran ingerült, kapkodó SMS / MMS:

- gyors üzenet küldésére alkalmas
- olcsóbb, mint a telefonbeszélgetés
- nem zavarjuk vele a másik embert (ha ki van kapcsolva a telefonja, akkor is megkapja)
- megőrizhető, újraolvasható
- nem kell szembesülnünk a másik fél reakciójával

Az SMS nyelvhasználatra gyakorolt hatása:

- a korlátozott karakterszám miatt nagyon sok rövidítést szokás alkalmazni, ami gyakran jelenthet megértési problémát is
- az ékezetes karakterek alkalmazásának bonyolultsága
- a hangulat kifejezésének igénye pl. *boldogság*: :-) ;-) :-)) :-))) :> :o :-x :-* , *szomorúság*: :-(
- kreatív, új kifejezési formák születnek a kötöttségek miatt, gazdagíthatja is a nyelvet az ötletes rövidítésekkel,
- kevés szót, és ugyanazokat a szavakat használjuk > szegényedik a szókincsünk
- sokkoló helyesírás! (‘*köccike*’ – *köszike*)
- elmarad a köszönés, megszólítás, aláírás

A számítógép

Chat:

- A társalgó vagy csevegő program hasonlít az élőbeszédre: rövid üzeneteket váltunk, s amit írunk, azonnal megjelenik akár egy más földrészeken lakó ember képernyőjén.
- Vitafórumok, beszélgető- csoportok is alakulhatnak

Hatása a helyesírásra:

- a nyelvi igénytelenség, az internet terjesztette helyesírás megjelenik iskolai dolgozatokban : „ *volt l ember...* ” „*soxor, kéne*”

E-mail (= elektronikus levél)

- csak számítógépről küldhető
- egyéni műfaj
- az írott levél és a beszéd között helyezkedik el, ezért az igénytelenebb emberek nem tartják fontosnak a helyesírást
- itt is megjelennek rövidítések (*vok, vmi, talizunk*) és hangulatjelek, mint az SMS-ben, ezek szegényítik szókincsünket, helyesírásunkat
- az udvariassági formulák (megszólítás, elköszönés) sérülhetnek
- a keltezés elmarad, mert a program magától kiírja

A számítógépezés elterjedésének káros következményei:

- Kevésbé érdeklődő és nyitott a külvilág felé, aki nagyon belemerül a számítógépes világba - „*kockulás*” „*Cyber-gyerek*”

A nyelvi változások értékelése

1. A negatív, elutasító vélekedés

- a nyelvi változást általában romlásnak tekintik nyelvhasználók
- nyelv = eszköz, mely gondolatok közlésére szolgál > ha elszegényedik, erre kevésbé alkalmas

2. Praktikus, toleráns vélekedés

A nyelvvel önkifejezést is végzünk (nem csak információkat közlünk) – a megváltozott nyelv erre alkalmasabb. Tehát az újítástól nem kell félni – alkalmas lesz arra, ami a célja (nem pusztítja el nyelvet).